

O povestire a vremurilor noastre

de Murray N. Rothbard

Acest articol nepublicat a fost scris de către Murray N. Rothbard în mai 1961. Mulțumiri deosebite lui Joseph Stromberg, arhivar al Institutului Mises.

I.

A fost odată ca niciodată o vale liniștită. Oamenii din această vale erau fericiți; munceau, făceau negoț și râdeau împreună. Nimeni nu făcea uz de forță asupra vecinului, iar toți trăiau și prosperau.

Într-o zi, a ajuns în vale o ceată de badiși, conduși de un lider, pe care îl vom numi Hector.

Banda venise cu mitraliere, și, după cum le era tradiția, au violat și i-au jefuit după placul inimii pe locuitorii văii. În timp ce se pregăteau, ca de obicei, să incendieze întreaga vale („de amuzament”, după cum a spus succint unul din membrii bandei lui Hector), unul dintre membri, un intelectual tânăr și sculptor, pe care îl vom numi Iago, i-a oprit. „Eful, uite,” spuse Iago, „De ce nu ne schimbăm *modul de operare*? Încep să mă satur de hoinăritul ăsta, căutând mereu o nouă țintă, noi victime, mereu pe fugă. Acesta este un loc izolat, un loc frumos. Hai să ne stabilim aici și să-i conducem pe oamenii aceștia. Apoi, îi putem exploata mereu, în loc să-i omorâm și să trecem mai departe.” Hector era un conducător iscusit, și îmi dădea seama că era o idee înțeleaptă. Și banda s-a stabilit acolo.

Prin urmare, tâlhăria și jafurile deveniră cronice în loc de acute. Locuitorilor li se percepea tribut anual, iar banda folosea forța și dictatura asupra lor, pândă în uniforme și dând ordine. La început, au existat resentimente puternice; oamenii văii mormăiau și au început să formeze o Mișcare de Rezistență.

Iago, teoreticianul-șef din banda lui Hector, i-a explicat liderului că o altă mare schimbare a metodelor era necesară, pentru a se adapta noilor condiții. „Oamenii aceștia ne depășesc numeric, Eful. În cele din urmă, deși acum nu au arme, acești oameni ne-ar putea alunga și am pierde cea mai bună afacere pe care am făcut-o vreodată. Trebuie *să-i facem să le placă*.” Aceasta a fost marea sarcină a lui Iago și a grupului său de colegi teoreticieni, iar Hector și băieții lui au rămas uimiți de rezultate. Iago le servea oamenilor argumente precum: „Acesta nu este tribut, ci „protecție”. Trebuie să vă protejăm pentru binele vostru. Altminteri, ați începe să vă omorâți și să vă jefuiți între voi.”

„Așa este, are dreptate,” au mormăit oamenii. Poate că Hector și banda lui sunt niște huligani,

dar cel puțin ne protejează de noi înșine.” Fiindcă oamenii au memoria scurtă.

Îi lăga continuu: „Acesta nu este tribut, este „protecție”. Trebuie să vă protejăm de criminalii de peste munte”. Îi aceste vorbe deveneau plauzibile, întrucât banda lui Hector, mereu dornică să jefuiască, începuse să trimită grupuri de recunoaștere peste munte, astfel că au urmat lupte periodice. Oamenii ascultau și erau de acord. „Așa este. Poate că Hector și băieții lui sunt niște oameni răi. Însă măcar sunt *ai noastră*. Nu sunt niște străini ca oamenii aceia de peste munte. Trebuie să fim protejați de ei.” Oamenii uitau că până atunci nu avuseseră nicio problemă cu oamenii de peste munte. Fiindcă oamenii au memoria scurtă.

„E grozav, șefule, însă avem nevoie de mai multe măsuri și teorii pentru ca fraierii tăia să rămână mulțumiți,” spuse lăga. Iar Hector și lăga au început să facă propagandă pentru educarea tuturor copiilor în școlile conduse și operate de către Hector, lăga și banda lor. Au numit aceste școli „școlile de Vale”; „școlile oamenilor”. „Toți cei care nu-și educă copilul într-o școală de Vale este nedemocrat. Este antisocial și urăște oamenii. De fapt, este Ne-Vălean.” Lăcheii lui lăga care aveau înclinații de savanți, care își spuneau „economiști” („Sună bine, are o notă grecească, șefule”) predicau că „toți au de câștigat de pe urma obligației de a plăti și de a fi înscris la școlile de Vale ale lui Hector, fiindcă, dacă A este educat, atunci B o duce mai bine, și prin urmare B trebuie forțat să fie educat, la fel ca și A...” Iar oamenii ascultau și dădeau din cap aprobator; și savanții dintre ei ascultau și dădeau de asemenea din cap; și în curând au devenit membri ai Băndei lui Hector, Divizia Savanților.

Ce minuni s-au întâmplat prin A-i Face Să Le Placă! Hector și banda lui inițială și-au chemat toate rudele de la mii de kilometri; și toți au venit și s-au alăturat băndei lui Hector și au trăit de pe urma bogăției pământului. Rata tributului creștea în continuare, la fel ca și numărul

membrilor din Bandă. Pe măsură ce „dărilor” au crescut, Oamenii au început să mormăie din nou. Iago și băieții lui îi îndemnau și îi dojeneau pe cei care mormăiau: „Toți sunteți egoiști”, spuneau, „fiindcă nu vreți să contribuiți și să îi serviți pe frații voștri.” („Frații” erau, desigur, în mare parte membri ai Băndei lui Hector.) Iar oamenii, îndeosebi moraliștii dintre ei, dădeau din cap și aprobau. Au fost de acord că oricine i se opunea lui Hector și Băndei lui era „egoist, antisocial și preocupați de propriul câștig și lăcomie.”

Și Hector și Banda lui au recrutat majoritatea oamenilor vâșii, pentru a-i construi Băndei un palat enorm în vârful celui mai înalt deal din Vale. Era un palat frumos și impunător, spuneau toți. Căiva oameni au mormăit în fața acestei constrângeri și risipe. Iago și băieții lui au tunat: „Ființe nenorocite! Am construit un monument minunat, un monument al gloriei, destinului și măreției Vășii Noastre. Iar voi, leneșilor și zgârciților, ați refuza Vășii Noastre monumentul ei.” „Are dreptate”, a spus lumea, privindu-i dușmanii pe cei ce comentau. „Valea aceasta are cel mai mare palat dintre toate vâile de pe pământ.”

În mod periodic, Hector și Banda lui plecau la luptă împotriva oamenilor de peste munte, pentru a-și extinde teritoriul și aria pe care o prădau. În vremuri ca acelea, aveau nevoie de mai mulți oameni pentru luptă, astfel încât recrutară din nou oamenii în Banda lor. Recruții, asemeni tuturor oamenilor, au fost educați că orice opunere împotriva recrutării va determina măsuri aspre, dar reprezintă de asemenea „înaltă trădare” împotriva Vășii și guvernului ei legitim, Banda lui Hector. Hector și Iago transformară drapelul vechi pe care Hector și băieții lui obișnuiau să-l ridice înainte de a pătrunde în următorul oraș în „Sfântul Steag al Vășii”; toți cei care nu se închinau în fața aceluia steag – sau care nu cântau vechiul cântecel pe care Hector și Banda lui îl cântaseră mereu înainte de a porni la luptă – era de asemenea stigmatizat drept „trădător” și tratat ca atare.

Într-adevăr, unele dintre teoriile pe care Iago și bătăieșii lui le fluturau în serviciul lui Hector și al Bandei lui erau geniale. De exemplu, în momentul când un Opozant izolat demonstra fenomenul de hoție organizată și continuă, bătăieșii lui Iago spuneau: „?tii, poate că ai avut dreptate în ce privește era anterioară. Astăzi vremurile s-au schimbat, iar gândirea noastră trebuie să se schimbe și să se adapteze erei moderne. În era dinaintea de Hector, acest fenomen era într-adevăr rău. Astăzi este cooperare pentru binele comun și bunăstarea oamenilor din vale. Iar unul din cei mai scriitori dintre Economisti lui Iago a spus: „Voi nu vă dați seama că banii pe care Hector și bătăieșii lui vi-i iau vă aduc beneficii enorme. Fiindcă Hector și bătăieșii lui cheltuie banii – nu-i așă? - în magazinele și piețele voastre. Prin această cheltuie, ei vă oferă locuri de muncă, ei pun în circulație resursele financiare, ei mențin puterea de cumpărare, care este vitală pentru Economia Voastră, și vă asigură „stabilitatea internă” a sistemului economic al Voștri. Oamenii ascultau și se minunau de atâtă înțelepciune. Iar oamenii lui Iago au exprimat teoria în simboluri matematice complexe, iar oamenii se minunau, iar Hector era încântat, iar cei mai savanți dintre oameni ascultau și în curând s-au alăturat Diviziei de Savanți a lui Iago.

Am putea descrie la infinit structura socială fascinantă a acestei văi uluitoare și cu siguranță unice. Însă ideea esențială este să subliniem faptul că, prin fascinația stărnită de propaganda lui Iago, statutul lui Hector și al Bandei sale s-a schimbat complet din vremurile de demult și aproape uitate. Dacă Hector și Banda lui se furău ca niște criminali, erau priviți de către toți cu dispreț și ură ca și criminali, și erau mereu pe fugă, acum se produsese cu adevărat o revoluție. Hector, Iago și ceilalți nu mai erau criminali, ci Cei Mai Respectați oameni din țară. Nu numai că erau îmbogățiți de pe urma jafurilor cronice anuale; erau sârbătoriți de toată lumea, iubiți și temuți și onorați de către oamenii din vale. Toți au fost încununăți cu onoruri. Și totul fiindcă hoția lor devenise reglementată, proclamată public și apărâtă încântător. În timp ce stăteau toți pe divanele lor, Hector îi spuse cu mulțumire lui Iago: „Bătăiatule, niciodată n-am dus-o așa bine.” Iago spuse, bătându-l pe Hector pe spate: „În fiecare minut se naște un fraier”. Iar, între timp, oamenii lui Iago le vorbeau de pe tribuna oamenilor: „În vremurile noastre este nevoie de sacrificii enorme, este nevoie de plăcere de a da.” Iar oamenii au ascultat și dădeau din cap aprobator.

În general, oamenii aprobau sau se resemnau în fața domniei lui Hector. Acei câțiva oameni, de pe ici și colo, care nu fuseseră convinși de propaganda lui Iago, erau lichidați. Dacă deveneau prea fermi, erau poftiți politiciștii afară și împușcați... ca și trădătorii ai Văii. „E păcat,” spuneau oamenii, „și eu care credeam că îl cunosc pe Jim. Sigur, cine putea să știe că era un trădător?” Toți erau de acord că vremurile dure cereau măsuri dure.

Între timp, ce se întâmplase cu răzmerițele Opoziției Oamenilor? Opoziții nu aveau arme, dar se luptau în continuare pe trâmbelele ideilor. „Spiritul, ideea libertății trebuie să trăiască”, spuneau ei. Astfel ei au lăsat să circule între ei iubirea pentru libertate și recunoașterea a ceea ce erau Hector, Iago și oamenii lor și a ceea ce făceau. Lucrul care le dădea rezistență era crezul pe care îl împărtășeau: „Nu uitați. Hector este un hoț. Hector este un criminal. Hector și banda lui sunt infractori și tirani, iar, într-o zi, vor fi dați afară din Valea aceasta. Hector este un hoț și un criminal.” Și ce este Iago? Faptul că Iago Opoziții simțeau o aversiune și mai mare decât pentru Hector. În ceea ce îl privea pe Iago, ei subliniau că este „un om inteligent; eșecul lui este unul moral, unic. Iar Iago trăiește în viața regimul prostituându-și inteligența, servindu-se pe sine și pe Hector, și înțelându-i pe oameni să accepte toate acestea.”

„Nu uitați asta niciodată despre Hector și Iago,” își spuneau unul altuia. „Nu uitați niciodată.”

Într-o zi, se ridică un lider între Opoziții; era tânăr, puternic și deosebit de inteligent – un om cu adevărate virtuți eroice. Opoziții îl numeau, cu afecțiune, Liderul. Liderul îi disprețuia pe Bătrânii dintre Opoziții: Bătrânii îi sfătuiseră pe Opoziții să scrie și să vorbească împotriva tiraniei numai în mod abstract; niciodată nu trebuiau să „devină preciziști”, niciodată nu trebuia să îi menționeze pe Hector sau pe Iago și nici vreuna din faptele lor. „La naiba cu asta,” a tunat Liderul înaintea unei întâlniri a Opozițiilor. „Nu-i de mirare că bătrânii nu ajung nicăieri. Trebuie să scriem pe ziduri: Hector e un hoț; Hector e un criminal; Iago este o prostituată și un tovarăș al hoților și criminalilor. Îi vom alunga!” Opoziții l-au aclamat pe acest tânăr bărbat cu ovații asurzitoare. Inimile lor erau pline de bucurie; își găsiseră Liderul.

Am menționat anterior faptul că Hector și Iago provocaseră o revoluție socială în Vale. Înainte fuseseră criminali; acum erau cei mai respectabili și onorați oameni din vale. Acum, dimpotrivă, Opoziții erau niște paria, stigmatizați ca și criminali și trădători, și care nu dobândiseră niciun pic de onorabilitate. Acum, Opoziții erau cei care trebuia să ducă o existență ascunsă.

III.

Într-o zi, Liderul avu o Revelație. A descoperit un Nou Concept. Era încă tânăr, însă simți că se Maturizase. Chemă Opoziția pentru a explica: „Vreau să știți”, proclamă Liderul, „că nu voi abandona niciodată Opoziția. Scopul nostru final – libertatea totală – va rămâne mereu neschimbat. [Aplauze.] Însă acestea sunt vremuri noi care necesită concepte și metode noi pentru obținerea țelului nostru comun. [Murmur de nedumerire.] Am tot repetat, din nou și din nou, lozincile vechi: Hector e un hoț, Hector e un tiran și așa mai departe. Lozincile acestea au devenit clișee obosite: toată lumea le cunoaște. [Murmur: Toată lumea? Dar cine le-a ascultat, în afară de Opoziție?] Mai mult, niciodată n-am reușit să convingem pe nimeni dacă pstrăm o atitudine negativă și pstrăm mereu că ne opunem schimbării. Hector și Iago au avut într-un fel dreptate când ne-au acuzat că suntem acri și negativiști. De acum înainte trebuie să punem accent pe pozitiv! Ceea ce trebuie să facem este să le arțăm: să-i arțăm lui Hector și Iago și tuturor celorlalți că metoda noastră este mai bună decât a lor. Că putem obține mai mult bine în mod mai eficient prin metode voluntare decât pot ei dobândi prin constrângere. Haideți să renunțăm la lozincile sterile și negative, și să le arțăm prin acțiunile și faptele noastre că metoda voluntariatului este mai bună.”

Liderul era, ca întotdeauna, elocvent, și să influențeze masele de Opozanți. „Haideți să încercăm mcar,” spuse mulțimea de oameni înfometați, epuizați și chinuți. Astfel, Liderul se plimbă în lungul și în latul vșii, predicând evanghelia Pozitivului.

În curând a constatat că, dacă odată era tratat ca un paria printre Lumea Cea Bună, acum era întâmpinat de uși deschise larg. „Ai dreptate”, spuneau din ce în ce mai mulți dintre cei înștrși și respectați. „Altădată, când tu și ceilalți îl denunțați în stânga și în dreapta pe Hector și Iago, erați doar o gașcă de trșniți. Acum, cu voia Domnului, faceți ceva constructiv. Și nu-i înnebuniți pe oameni, atacându-i pe ei și instituțiile pe care le respect.”

În mișcare Noii Opoziții a Liderului începuseră să curgă fonduri și sprijinuri. Accentul noii opoziții era pus pe metoda pozitivă, voluntară. „Hector și Iago susțin că metoda lor este cea mai bună pentru promovarea bunăstării sociale,” tună Liderul într-un discurs. „Hector și Iago susțin că este necesară constrângerea, de exemplu pentru scopul mșre de a hrăni și de a adposti rudele lui Hector. Însă noi știm că metoda voluntariatului persoanelor private poate face asta mai bine și mai eficient. Haideți să le arțăm!” Mulțimea aplaudă, și în curând începură să curgă fonduri în proiecte precum îngrijirea și hrănirea voluntară a rudelor lui Hector. „Nu atacați niciodată ratele mari de tribut,” își avertiză Liderul membrii Noii Opoziții; „dacă îi

ar?t?m întregii v?i c? putem îndeplini sarcina aceasta prin mijloace de voluntariat, dac? îi hr?nim ?i le d?m ad?pot rudelor lui Hector, de exemplu, atunci Hector va mic?ora în cele din urm? ratele de tribut. Haide?i s? fim activi!”

„În afar? de asta”, îi avertiz? Liderul pe oamenii s?i, „dac? începem s? gândim negativ, dac? îi atac?m pe Hector ?i pe ceilal?i, vom pierde scutirea de tribut pe care ne-au acordat-o cu bun?voin??. Haide?i s? avem mereu spirit practic!” „Da, s? avem mereu spirit practic”, au aprobat oamenii.

?i a?a banii începuser? s? curg?... de la membrii Opozi?iei ?i de la al?ii, ce umpleau voluntar cuferele lui Hector ?i ale Bandei lui. B?trânii Opozan?i abandonar? vechile predici negativiste ?i trecur? la sarcina practic? de a strânge cadouri voluntare pentru proiectele preferate ale lui Hector – pentru a-i ar?ta lui Hector ?i celorlal?i superioritatea Metodei Voluntariatului. ?i care a fost reac?ia lui Hector, Iago ?i a celorlal?i? Au stat la întâlnirile periodice ale Bandei, analizând noua atitudine a Liderului ?i a Opozi?iei ?i au f?cut un singur lucru: au râs ?i au râs ?i iar au râs. ?i în sfâr?it Iago ?i-a revenit pu?in ?i a spus: „A?adar, chiar ei ne-au dat instrumentul cu care s? îi p?c?lim!”, ?i au râs din nou în hohote.

Nu a durat mult pân? când Liderul a fost osp?tat de Hector, Iago ?i ceilal?i, a fost rugat s? lucreze în comitete de consultan?? ?i a fost rugat s? demonstreze din ce în ce mai des prin ac?iuni modul în care metoda voluntariatului ar putea m?ri cuferele Bandei. În cadrul unui importante adun?ri anuale ale Bandei, unde mul?i oameni din Opozi?ie fur? invita?i de această dat?, în timpul discursului s?u, Iago se întoarce c?tre Lider, prezent ?i el acum pe podium, ?i spuse: „S? nu uit?m niciodat?, prietene, c? *scopul nostru final* r?mâne mereu acela?i. Numai *mijloacele* noastre difer?. Haide s? folosim atât mijloacele tale, cât ?i ale noastre, ?i s? ob?inem astfel scopul nostru comun în cel mai bun mod.” [Aplauze r?sun?toare din partea tuturor.]

?i în acest fel, ceea ce nici Iago nu fusese capabil s? ob?in? prin toate ?iretlicurile sale, fusese ob?inut; iar pacea ?i armonia fusese restabilit? în vale. Opozan?ii erau acum loiali, genero?i, aveau o atitudine pozitiv?, iar am?r?ciunea ?i ura lor de odinioar? se transformase într-o cooperare amiabil? ?i voluntar? cu Hector ?i Banda sa.

Desigur, există mereu câțiva nemulțumiți în orice societate, câteva mere stricate în fiecare coș. Câțiva dintre Opozanți începuseră să murmure: „Liderul a spus că tributul va scădea dacă îi aprovizionăm pe ceilalți; însă, dimpotrivă, tributul a crescut.” („Există necesități noi în aceste vremuri grele” au spus oamenii lui Iago; „Răbdare, veți vom demonstra,” au spus oamenii Liderului.) Un Opozant nemulțumit i-a spus altuia: „Măcar pe vremea Bătrânilor puteam ataca jaful și tirania în mod abstract; acum nu putem face nici măcar asta”. Și, în secret, pe furiș, la miez de noapte, mici grupuri de Opozanți protestatari se întâlneau și își spuseră unul celuilalt: „Hector este un hoș. Hector este un criminal...”

Iar într-o zi s-a întâmplat un lucru nemaipomenit. În timp ce părea încrezător, cu pași mari, spre o întâlnire cu Hector și ceilalți în palatul splendid al lui Hector, Liderul privi întâmplător în una din oglinzile din vestibul. Cu adevărat un miracol se săvârșise; căci atunci când Liderul s-a uitat în oglindă, făcea pe care a văzut-o era făcea lui Hector.

Murray N. Rothbard (1926–1995), fondatorul libertarianismului modern și decanul școlii Austriece de economie, a fost autorul lucrării [The Ethics of Liberty](#) și [For a New Liberty](#) și al multor altor cărți și articole
. De asemenea, a fost vicepreședintele academic al Ludwig von Mises Institute and the Center for Libertarian Studies, și redactorul – împreună cu Lew Rockwell – al [The Rothbard-Rockwell Report](#)